

GELENEKSEL KAHRAMAN*

Yazan: Lord RAGLAN

Çev.: Metin EKİCİ**

Yıllar önce Oedipus hikâyesini okumak ve incelemek fırsatı oldu. Hikâyedeki olaylardan pek çoğunun Theseus ve Romulus hikâyelerindeki olaylarla dikkat çekecek derecede benzer olması gerçeği beni çok etkiledi. Daha sonra ben, geleneksel pek çok Yunan kahramanını inceledim ve bu hikâyeler parça parça olaylara ayırdıklarında kesin bazı olay tiplerinin bütün hikâyelerde veya hikâyelerin çoğunda mevcut olduğunu tespit ettim.

Bu paralelliklerin bir önemi olup, olmadığı veya onların sadece kazara oluşmuş benzerlikler olup, olmadığı veya bu tür şeylerin herhangi bir kahramana ait olup, olamayacağı bizim bu incelemede üzerinde duracağımız bir konudur. Yapacağım ilk iş bu hikâyeler arasında paralelliklerin mevcut olduğunu göstermek ve bu amaçla onları bir tabloya yerleştirip numaralandırmaktır. Benim yaptığım iş yaşadıkları olaylar tabloya dökülecek kadar detaylı bir şekilde anlatılan hikaye kahramanlarından bir düzinesini ele almak ve bu hikâyelerin çoğunda meydana gelen olayları “tipik” olaylar olarak değerlendirmektir. Bu olaylardan bazıları mucizevidir, bazıları ise önemsiz gibi görülebilir ama bana öyle geliyor ki, bunların her biri bir paternin parçasıdır ve inanıyorum ki bu olaylar bir patern (örnek) üstüne kurulmuştur. Bu paterne ulaştıktan sonra, bunu klasik dünyanın dışındaki kahramanlar üzerinde deneyeceğim ve sonuçların benim için olduğu gibi, size de çarpıcı geleceğini umuyorum.

Geleneksel kahramanın hikâyesi:

1- Kahramanın annesi soylu bir bakiredir.

2- Babası bir kraldır ve

3- Baba çoğunlukla kahramanın annesinin yakın bir akrabasıdır, fakat

4- Kahramanın anne rahmine düşüş şartları olağan dışıdır ve

5- Kahraman aynı zamanda bir tanrının oğlu olarak kabul edilir.

6- Çoğunlukla baba tarafından, onu öldürme girişiminde bulunulur, fakat

7- Kahraman gizli bir yere gönderilir ve

8- Uzak bir ülkede evlât edinen bir aile tarafından büyütülür.

9- Kahramanın çocukluğu hakkında bize hiç bir şey anlatılmaz, fakat

10- Kahraman yetişkinlik çağındayken, gelecekte kral olacağı yere gider.

11- Kahraman; kral, dev, ejderha veya vahşi bir hayvana karşı kazandığı bir zaferden sonra,

12- Çoğunlukla kendisinin selefinin kızı olan bir prensesle evlenir ve

13- Kral olur.

14- Bir süre herhangi bir hadise olmaksızın ülkeyi yönetir ve

15- Kanunlar yazar fakat

16- Daha sonra kahraman tanrıların ve/veya halkının sevgisini kaybeder ve

17- Tahttan ve şehirden uzaklaştırılır.

18- Kahraman, esrarengiz bir şekilde ölümle tanışır,

19- Çoğunlukla bir tepenin üzerinde ölür.

20- Çocuklarından hiçbiri, eğer varsa, onun yerine tahta geçemez.

21- Kahramanın vücudu gömülmez, fakat buna rağmen

22- Kahramanın gömülü olduğu kabul edilen bir veya daha fazla kutsal mezarı vardır.

Oedipus

Annesi Jocasta (1) bir prenses ve babası (2) kral Laius, annesiyle hiç bir bağlantısı olmadığına yemin eder, fakat içkili olduğundan (4) ve muhtemelen Dionysus (5) karakterindeyken ilişkide bulunur. Laius (6) onu (Oedipus'u) öldürme girişiminde bulunur, fakat (7) Oedipus gizlice uzaklaştırılır ve (8) Corinth kralı tarafından büyütülür (9). Oedipus'un çocukluğu hakkında bize birşey söylenmez, fakat (10) yetişkinlik çağında O, Thebes'e geri döner, (11) babasına ve Sphinx'e karşı bir zafer kazanır. (12) Oedipus, Jocasta ile evlenir ve (13) kral olur (14). Bir kaç yıl Oedipus olaysız bir şekilde ülkeyi yönetir, fakat (16) daha sonra bir musibetin (veba) sebebi olarak gösterilir ve (17) tahttan indirilerek sürgün edilir (18). Oedipus ölümle esrarengiz bir şekilde (19) Atina yakınında Steep Pavement adındaki bir yerde tanışır (20). Onun yerine Creon tahta geçer ki Oedipus'un tahttan indirildiği anlamına gelir (21) ve Oedipus'un gömülü olduğu yer belli değilse de (22) onun gömülü olduğu kabul edilen pek çok kutsal mezar vardır.

Oedipus yirmi iki puan üzerinden yirmi puan alır.

Theseus

Annesi, Aethra (1) soylu bir bakiredir ve babası (2) kral Ageus'dur (4). Babası bir hile ile Theseus'un annesiyle cinsel ilişkide bulunmaya sevk edilmiştir. Theseus (5) Poseidon'un oğlu olarak kabul edilir. Doğumu sırasında Theseus (6) onu öldürmek isteyen Pallantidae'den saklanır ve (8) annesinin babası (dedesi) tarafından büyütülür (9). Onun çocukluğu hakkında hiç bilgi yoktur, fakat (10) yetişkinlik çağında Atina'nın yolunu tutar, (11) yolda bir devi öldürür (12). Tahtın mirasçısı iki prensesle evlenerek tahta talip olur, fakat (13) babasının yerine tahta geçer ve (11) babasının ölümüne sebep olur (14). Bir süre barış ve huzur içinde ülkeyi yönetir ve (15) kanunlar koyar, fakat (16) daha sonra şöhreti azalır, (17) Atina'dan kovulur

ve (18) bir uçurumdan (19) onunla bir akrabalığı olmayan ve onun yerine geçen Menestheus'un emriyle (20) atılır veya düşer (21). Theseus'un gömülü olduğu yer bilinmemektedir, fakat (22) ona ait olduğu kabul edilen kemikler Atina'daki kutsal bir mezarda bulunmaktadır.

Theseus yirmi puan alır.

Romulus

Annesi Rhea, (1) soylu bir bakiredir ve babası (2) kral Amilius'tur (3). Amilius, Rhea'nın amcasıdır (4) ve Rehea'yı zırlara bürünmüş olarak ziyaret eder (5). Romulus, Mars'ın oğlu olarak da kabul edilmektedir (6). Doğumu sırasında babası (Amilius) onu öldürme girişiminde bulunur, fakat Romulus (7) dalgalar tarafından alıp götürülür, (8) uzak bir yerde onu bulan üvey ailesi tarafından büyütülür (10). Yetişkinlik çağında doğduğu topraklara geri döner ve (11) babasını öldürdükten ve erkek kardeşiyle olan büyüclük savaşından galip geldikten sonra (12) Roma'yı kurar ve kral olur. Onunla evlenip, evlenmediği belli değildir ve tahta çıktıktan sonra kahramanlık gösterdiği söylenmektedir, fakat (15) O kanunlar koyar ve (16) şöhreti azalır (17). Kendi kararıyla tahttan indirildikten sonra şehirden ayrılır ve (18) Romulus atların çektiği bir ateş topu halindeki araba ile gökyüzüne götürülür. Onun yerine tahta geçen bir yabancıdır (20). Onun vücudu bulunmamıştır (21), ona bir tapınak vardır.

Biz Romulus'a onyeddi puan veriyoruz.

Heracles

Annesi, Alemene (1) soylu bir bakiredir. Alemene'nin kocası (2) Kral Amphitryon'dur ve Amphitryon (3) karısının kuzenidir, fakat Heracles (4) Zeus'un oğlu olarak bilinir ve Zeus (4) Amphitryon kılığında girerek Alemene'yle ilişkide bulunur (6). Doğum sırasında Hera, Heracles'i öldürmeye teşebbüs eder (11). Heracles yetişkinlik çağındaki başarılarından sonra (10) Calydon'a gider ve (12) kralın kızıyla evlenerek (13) yönetici olur (14). Heracles orada bir kaç

yıl sessiz bir şekilde yaşar ve daha sonra kazara bir adamın öldürülmesi (17) Heracles'i yönettiği ülkeden kaçmaya mecbur eder. Heracles, cesedinin yakılacağı cenaze töreninin yapılacağı (18) Oeta Dağı'nın tepesinde (19) kaybolur. Oğulları onun yerine tahta çıkmaz (20). Onun cesedi bulunmaz (21) ve ona bir tapınak yapılır (22).

Heracles on yedi puan alır.

Perseus

Annesi, Demae (1) soylu bir bakiredir ve babası (5) Zeus'tur. Zeus (4) Demae'yle bir altın yağmuru şeklinde ilişkide bulunur. Dedesi (6) doğumu sırasında Perseus'u öldürmeye teşebbüs eder, fakat (7) dalgalar Perseus'u uzak bir yere götürür ve (8) Perseus Seriphos kralı tarafından bulunup büyütülür. Onun çocukluğu (9) hakkında hiç bir şey anlatılmaz, fakat Perseus yetişkin olduğu zaman canavarları yener ve doğum yeri olan ülkeye geri döner (10), orada babasını ve amcasını (11) öldürür, bir prensesle (12) evlenir ve (13) ülkesinin kralı olur (14). Perseus'un yöneticiliği hakkında bir şey anlatılmaz ve onun sonu çeşitli şekillerde hikaye edilir (18), ancak bu anlatımlardan birinde Perseus'un tahtına geçen birisi tarafından öldürüldüğü nakledilir (20). Onun çocukları Perseus'un tahtına geçmez. Perseus'un gömülü olduğu yer bilinmemektedir (21), fakat (22) onun olduğu kabul edilen pek çok kutsal tapınak, mezar vardır.

Perseus onaltı puan alır.

Jason

Adı kesin olarak bilinmeyen anne (1) bir prenses ve baba (2) kral Aeson'dur. Amcası Pelias (6) doğumunda onu öldürmeye teşebbüs eder, fakat (7) O gizlice bir yere gönderilir ve (8) Chiron tarafından bulunup, büyütülür. Bize onun çocukluğu hakkında (9) hiç bir şey anlatılmaz, fakat yetişkinlik çağına ulaştığında Jason bir seyahate çıkar ve seyahat sırasındaki bir yarışmada (11) Altın pösteği kazanarak bir prensesle (12) evlenir, amcasını öldürür (11) ve kral olur (13). Jason tahttan ve şehirden uzaklaş-

tırılır. Jason'un ölümü (18) karmaşıktır ve çocukları onun yerine geçmez. Onun kutsal kabul edilen pek çok mezarı vardır (22).

Jason ondört puan alır.

Bellerophon

Annesi, Eurymede (1) bir prenses ve babası (2) Kral Glaucus'tur, fakat Bellerophon aynı zamanda (5) Poseidon'un oğlu olarak da bilinir. Bize onun (9) çocukluğu hakkında bir şey söylenmez, fakat yetişkinlik çağında Bellerophon (10) gelecekteki krallığına yolculuk eder (11), bir canavarı mağlup edip (12), kralın kızıyla evlenir ve (13) kral olur (14). Onun krallığı hakkında bilgi verilmez, fakat daha sonra O (16) tanrıların nefret ettiği biri haline gelir ve sürgüne gönderilir (17). Onun kaderi (18) karmaşıktır, ancak onun sonu, göğe çekilmeyle ilgili bir olayı da ihtiva eder. Çocukları (20) onun yerine geçmez; gömülü olduğu yer (21) bilinmez, fakat (22) onun Corint'de bir tapınağı vardı.

Bellerophon onaltı puan alır.

Pelops

Annesi, Dione, bir tanrıça ve babası kral Tantalus'tur (2), fakat o aynı zamanda Poseidon'un oğlu (5) olarak bilinir. Babası onu (6) öldürür ve pişirir, fakat tanrılar onu hayata geri döndürür. Onun çocukluğu hakkında (9) hiç bir şey anlatılmaz, fakat (10) yetişkinlik çağına ulaştığında Pelops gelecekteki krallığına doğru yola çıkar, (11) kralı yener ve öldürür, (13) kral olur. (14) Onun Olimpiyat oyunları düzenlemesi (15) hakkında oldukça geniş bilgi vardır. Onun ölümü (18) anlatılmaz, fakat (20) çocukları onun yerine geçmez ve (22) Onun Olimpia'da kutsal bir mezarı vardır.

Pelops ondört puan alır.

Asclepius

Annesi, Corins, (1) soylu bir bakire ve babası (5) Apollo'dur ve (6) babası doğumu sırasında onu öldürmeye teşebbüs eder. Asclepius (7) gizlice bir yere götürülür ve (8) uzak bir yerde Chiron tarafından büyütülür. Yetişkinlik çağına ulaştığında (11) Asclepius ölüme galip

gelip kuvvetin temsilcisi olur (13) ve (15) ilâçlar hakkında kanunlar koyar, fakat (16) Zeus'un düşmanlığına maruz kalır, ve Zeus (18) onu bir yıldırım ateşiyle yakıp öldürür. Asclepius'un gömülü olduğu yer belli değildir (21), fakat ona ait olduğu kabul edilen belli sayıda mezar vardır(22).

Asclepius en azından oniki puan alır.

Dionysus

Annesi, Semele, (1) soylu bir bakire ve babası (5) Zeus'tur ve Zeus (3) bir evlilikten dolayı Semele'nin dayısıdır. Zeus, Semele'yle (4) bir fırtına sırasında ilişkide bulunur. Hera (6) doğumu sırasında Dionysus'u öldürmeye teşebbüs eder, fakat Dionysus (7) mucizevi bir şekilde kurtulur ve (8) uzak bir yerde büyütülür. Onun çocukluğu hakkında (9) bir şey anlatılmaz, fakat yetişkinlik çağında O (10) Asya'ya seyahat eder, (11) zaferler kazanır ve yönetici olur (13). Bir süre (14) Dionysus rahat ve huzur içinde ülkesini yönetir ve (15) tarım vb. konularda kanunlar koyar, fakat daha sonra (17) sürgüne gönderilir. Dionysus (18) ölüme doğru yuvarlanır, fakat daha sonra (19) Olympus'a yükselir. Dionysus'un (20) çocuğu olmadığı anlaşılır. Onun gömülü olduğu bir yer (21) yok, fakat ona ait olduğu kabul edilen pek çok mezar ve tapınak var (22).

Dionysus'a ondokuz puan verebiliriz.

Apollo

Annesi, Leto, (1) soylu bir bakire ve babası (5) Zeus'tur. Her şeyden önce Zeus, Apollo'nun annesinin (3) kuzenidir. Apollo doğumu sırasında (6) Hera tehlikesiyle karşı karşıyadır, fakat annesi (7) Apollo'yla birlikte kaçır ve Apollo (8) Delos'ta büyütülür. Apollo'nun çocukluğu hakkında bir şey (9) anlatılmaz, fakat yetişkinlik çağında uluştığında (10), Apollo, Delphi'ye gider ve orada (11) Python'u öldürüp, kral olur (13) ve müzikle ilgili vb. kanunlar koyar (15). Apollo hakkında daha fazla bilgi yoktur.

Apollo bu kadarıyla onbir puan alır.

Zeus

Zeus tanrı ve tanrıça bir ailenin,

Rhea ve Cronus (1 ve 5) çocuğu olup, anne ve babası kardeştir (3). Doğumu sırasında (6) babası onu öldürmek ister, fakat (7) Zeus gizli bir yere götürülür ve (8) Crete'de büyütülür. Onun çocukluğu (9) hakkında hiç bir şey anlatılmaz, fakat yetişkinlik çağına geldiğinde, Zeus (10) Olympus'a doğru yola çıkar, orada (11) Titanlar'ı yener (12), Titanlar'ın kız kardeşiyle evlenir ve (13) babasının tahtına geçip, kral olur. Zeus en yüksek derecede, mükemmel bir yöneticilik yapar (14) ve kanunlar koyar (15). Onun Crete'de kutsal bir tapınağı varsa da (22), özellikle tepelerin dorukları onun kutsal yerleri olarak kabul edilir (19).

Zeus onbeş puan alır.

Joseph (Yusuf)

Annesi Rachel (1) sülalenin en büyük erkeğinin kızı ve babası Jacop (2) sülalenin ilk erkek çocuğu ve Rachel'in kuzenidir (3). Annesi adamotu yemek suretiyle ona hamile kalır. Çocukluğu sırasında (6) erkek kardeşleri onu öldürmeye teşebbüs eder, fakat Joseph bir manevra sayesinde ölümden kurtulur (7) ve Mısır'da büyütülür (8). Yetişkinlik çağına ulaştığında Joseph bir rüya yorumu ve hava tahmini yarışmasını kazanır (11) ve yüksek mevkide bir hanımla (12) evlenerek Mısır'ın yöneticisi (13) olur. Joseph refah ve huzur içinde ülkesini yönetir (14) ve kanunlar koyar (15), fakat onun hayatının geri kalan kısmı hakkında bir şey anlatılmaz.

Joseph oniki puan alır.

Moses (Musa)

Ailesi (1 ve 2) Leviteler'in temel ailelerindedir ve anne ve babası (3) yakın akrabadır. Moses aynı zamanda Pharaoh'un kızının oğlu olarak da bilinir. Pharaoh (6) doğumu sırasında onu öldürmeye teşebbüs eder, fakat (7) Moses dalgalar tarafından uzak ve gizli bir yere götürülür ve (8) gizlice büyütülür. Çocukluğu (9) hakkında bir şey anlatılmaz, fakat yetişkinlik çağına ulaştığında Moses bir adam öldürür ve Midian'a (10) gider ve orada (12) yöneticinin kızıyla evlenir. Moses Mısır'a dönerek (11) Pha-

raoh'a karşı bir dizi büyüyle zaferler kazanır ve bu başarılarından sonra (13) yönetici olur. Onun yönetimi bir süre için (14) başarılıdır ve O kanunlar koyar (15), fakat daha sonra (16) Jehovah'ın sevgisini kaybeder ve (17) liderlik konumundan uzaklaştırılır ve (18) esraren-giz bir şekilde (19) bir dağın tepesinde kaybolur. Çocukları (20) onun yerine geçmez. Moses'in gömülü olduğu bir yer (21) yoktur, ancak onun gömülü olduğu kabul edilen kutsal bir yer vardır (22)

Moses yirmibir puan alır.

Elijah (İlyas)

Bir yağmur yağdırma (11) yarışma-sından sonra, Elijah bir tür diktatör (13) olur. Başarılı bir (14) dönemden sonra ona karşı (16) bir ayaklanma ve tuzak vardır. Elijah, Beersheba'ya (17) kaçar ve daha sonra (18) esraren-giz bir şekilde kaybolur. Bir yere gömülmemişse de (21), onun gömülü olduğu kabul edilen (22) kutsal bir mezar vardır. Onun doğumu ile ilgili şartlar hakkında bilgi sahibi değiliz.

Biz ona dokuz puan verebiliriz.

Sigurd veya Siegfried

Annesi, Sieglinde, (1) bir prenses ve babası (2) Kral Siegmund'dur ve babasıyla annesi kardeşidir (3), ve babası annesiyle (4) bir başka kadın kılığında ilişkide bulunur. Yetişkinlik çağında (11) Siegfried bir ejderhayı öldürür, (12) bir prensesle evlenir ve (13) yönetici olur. Bir süre için Siegfried (14) mutluluk ve refah içindedir, fakat daha sonra (16) ona karşı bir darbe olur ve Siegfried öldürülür.

Siegfried sadece dokuz puan alır, fakat ben daha tam bir hikâye olması gerektiğine, ancak o hikâyenin zamanla kısaltılmış olabileceğine inanıyorum.

Arthur

Annesi, Igraine, (1) bir prenses ve Igraine'nin kocası (2) Cornwall Dükü'dür. Ancak, Arthur (5) Uther Pendiagon'un oğlu olarak da bilinir ki Uther, Igraine'yle (4) Dük'e benzemek suretiyle veya onun kıyafetinde ilişki kurar. Doğumu sırasında Arthur için açıkça bir ölüm tehlikesi söz konusu değildir, ancak Arthur

(7) gizli bir yere götürülür ve (8) ülkenin uzak bir yerinde büyütülür. Onun çocukluğu (9) hakkında bir şey anlatılmaz, fakat (10) yetişkinlik çağına ulaştığında Arthur Londra'ya doğru yolculuk eder, (11) büyü bir zafer kazanır ve (13) kral seçilir. Daha başka zaferlerden sonra Yuvarlak Masa'nın (Round Table) mirarcısı olan Guinevere ile (12) evlenir. Bundan sonra Arthur (14) olaysız bir şekilde hükümdarlık eder, fakat daha sonra (17) başka ülkelere gider ve yokluğu sırasında tahttan indirilir (16), Arthur ölümle karşılaşır (18). Çocukları (20) onun yerine geçmez.

Arthur onaltı puan alır.

Nyikang

Nyikang, Beyaz Nil (White Nile) Shilluk'un geleneksel kahramanıdır ve onun hikayesi belli ölçülerde yukarıdaki hikâye tipine uyar.

Nyikang (2) bir kralın oğludur ve annesi (1) bir timsah prensesidir.

Onun çocukluğu hakkında (3) bir şey anlatılmaz, ancak yetişkinlik çağına ulaştığında erkek kardeşi onu mağlup eder, onu ölümle tehdit eder ve bunun üzerine (10) Nyikang başka bir ülkeye gider ve (12) bir kralın kızıyla evlenir. Gerçek ve büyüyle ilgili bir çok (11) zaferden sonra Nyikang kral olur. Bir süre için O rahat ve huzur içinde (14) krallık yapar ve (15) kanunlar koyar, fakat sonuçta halkı (16) ondan şikayete başlar. Bu şikayetlerden bunalan Nyikang (18) esraren-giz bir şekilde kaybolur. Onun vücudu gömülmemiştir (21), bununla birlikte ona ait olduğu kabul edilen kutsal bir (22) mezar vardır.

Nyikang oniki puan alır.¹

Aslında geleneğin kahramanının hayatı daha fazla sayıda olaya ayrılabilir.

-Ben yirmiiki tanesini esas aldım, fakat bir kişi tarafından bunlar kolayca arttırabilir ve bu olaylar bana geleneğin hikayesinin bir hikâye olduğunu, gerçek bir insan hayatının gerçek olayları olmadığını, fakat dini hüviyeti olan önemli bir kişinin hayatındaki ve mesle-

ğindeki ritüel olaylar olduğunu düşün-
dürüyor. Bu şahsiyetlerin hiç birisinin
hikâyesi gerçek olayları takip etmez ve
benim hayat hikayelerini aktardığım
kahramanların hiç biri gerçek değildir.
Sanıyorum ki onların hayatı, onlar ger-
çekten yaşamışlarsa ve yaşadıkları olay-
lar geniş anlamda ritüel bir karakterin
faaliyetleridir veya onların hikâyeleri
ritüel bir tipe uygun hale getirilmek için
değiştirilmiştir.

Bu durum hakkında daha sonra söy-
leyeceğim daha çok şey vardır. Şu anda
yapacağım şey ise, geleneğin kahrama-
nının hayatındaki -benim tipik olarak
kabul ettiğim- bu olayların içine doğru
gitmek ve onların önemleri hakkında
düşüncelerimi ifade etmektir.

Kaydedilmesi gereken ilk nokta bu
olayların kesinlikle bu üç gruptan birine
dahil olmasıdır -Kahramanın doğumuy-
la alakalı olanlar, tahta çıkmasıyla ala-
kalı olanlar ve ölümüyle alakalı olanlar.
Buna göre bu olaylar "âyin pasajları"nın
üç temel prensibine karşılık gelir- doğum-
la ilgili âyinler, tahta çıkma veya bir
şeye başlamadaki âyinler ve ölümle ilgili
âyinlere karşılık olduğu söylenebilir. Bu
konu hakkında dokuzuncu noktaya gel-
diğimizde daha fazla şey söyleyeceğim;
şimdi baştan başlayalım.

Moses'in durumu dışındakilerde kah-
raman için bir soyluluğun söz konusu
olması kaydedilmesi gereken ilk nok-
tadır. Buna göre bu ilk noktaya bağlı
olarak kaydedilmelidir ki; kahramanın
her zaman soylu bir ailenin oğlu olması,
hemen hemen bütün hikayelerde anne-
sinin ilk çocuğu olması ve babasının bir
tanrı olması durumu dışında, babasının
da ilk çocuğu olması ve bir kaç istisna
dışında kahramanın babası iki defa evlenir.
Tabii ki bunların hepsinde şahane
olan bir şey yoktur - kralların çoğu tek
evlilik yapan ailelerin en büyük çocuk-
larıdır- fakat ben bu nokta üzerinde
durmak istiyorum, çünkü bu nokta kesin
olarak ortaya çıkan paternin bir parçası
gibi görünüyor. Bu tipte bir masallaştır-
ma var ki onda kahraman, bir prenses

ve tahtı kazansa da normal bir doğumla
dünyaya gelir, fakat ben bunun başka
kaynaklardan türetilmiş bir yapı oldu-
ğunu sanıyorum. Bu tip bir anlatmada
sadece merkezdeki olaylar grubu anlatıl-
mıştır ve bu yapının türetilmiş olmasın-
dan dolayı kahramanın doğumu önemsiz
hale gelmiştir.

Kahramanın ailesinin pek çok durum-
da birbirinin yakın akrabası olması ger-
çeği çok yaygın bir geleneğe göre kral-
ların kızkardeşleriyle evlenmesini akla
getirir. Bu durum hakkında başka bir
yerde yazmıştım.²

Kahramanımızın içinde bulunduğu
şartlar oldukça şaşırtıcıdır. Heracles
durumunda olduğu gibi, bir tanrı kah-
ramanın babasının şeklini aldığında, bu
durum bize özel bir durum olan Pha-
raoh'ı hatırlatır, kraliçesine bir tanrı
kılığında yaklaşır. Bununla birlikte,
bizim ele aldığımız hikâyelerde tanrıların
girdiği kabul edilen şekiller birbirin-
den oldukça farklıdır. Tanrı bir fırtına
şeklinde, bir kuğu şeklinde veya altın
yağmuru şeklinde ortaya çıkabilir. Bir
kahramanı tanrıların soyundan birine
bağlamanın, kahramanın başarıları ve
kahramanlığıyla bir ilgisi yoktur, fakat
bir prensesin kendi kocasının, bir tanrı
kılığına girmek suretiyle, prensesle ritüel
birlikteliğiyle alakalıdır şeklinde bir
sonuç çıkarabiliriz. Bir insanın kendini
nasıl bir altın yağmuru şekline sokarak
şekil değiştirdiği tam olarak açık değil-
dir; bir açıklama yapmak gerekirse; biz
bunu bir kişi karanlık bir odada yalnız-
ken üzerine güneş ışıklarının düşmesine
izin verilmesi şeklinde olduğunu tahmin
edebiliriz, ama bu açıklama sadece bir
tahmindir.

Şimdi kahramanın doğumu sırasında
hayatına kast edilmesine geldik ki bu
durum hemen hemen bütün hikayelerde
meydana gelir ve çok açık bir şekilde
paternin bir parçasıdır. Hepimiz Phoeni-
cian durumundaki Moloch'a bir kurban
olarak en büyük oğlunun yakılması âyi-
ni biliyoruz. Öyle görünüyor ki, hikayele-
rimizde bir çocuğu kurban etmeyle ilgili

bir hile var ve bazı durumlarda çocuğun yerine bir hayvan kurban edilmektedir. Daha bir bebek olan kahramanı öldürmeyi deneyen çoğunlukla babadır ve bu gerçek, incelediğimiz hikâyeleri Abraham (İbrahim) ve İasac (İsak)'ın hikâyesiyle aynı yere getirir. Moses'ın hayatına kıyma girişimi, diğer kahramanların hayatına kıyma girişimlerinde olduğu gibi, doğum sırasında yapılmıştır, fakat Abraham ve İasac'ın hikayesi gösteriyor ki ; Yahudiler bir zaman için bu âyini çocukları buluş çağında uygulamışlardır. Kaydetmeliyiz ki, İasac'ın yerine bir koç kurban edimiştir.

Jacop (Yakup) babasının önünde keçi derisinden bir kösele giyerek ortaya çıkar ve Joseph (Yusuf) keçi kanına bulanmış özel bir elbise giyer. Çocuğun öldürülmüş gibi anlatılmasında bir hile bulunduğunu tahmin edebiliriz. Bu işleme tâbi olan şey kurban edilen bir keçinin derisine sarılmakta ve onun kanına bulanmaktadır. Böyle bir ayin hikayelerimizden bazılarını mesela Pelop'un hikayesini ve aynı zamanda Faithful Hound 'un³ (Sadık Tazı) yaygın hikâyesini, daha iyi açıklar. Romulus, Moses ve Perseus durumlarında ise Japon mitolojisindeki gibi, bebek yaştaki kahraman bir şekilde suda yüzmeye bırakılır. Buna göre biz, hileli kurban etmenin çeşitli formlar kazandığını düşünmek zorundayız. Fakat normalde bu uygulama, baba tarafından yerine getirilen bir ayindir.

Sahte bir ölümler acı çektikten sonra, kahramanlarımızın hepsi uzak bir yere götürülür veya başka bir kral tarafından yahut da Jason ve Asclepius'un durumlarında olduğu gibi Chiron tarafından büyütülürler. Eğer biz Chiron'un prensin resmi hocasına veya lalasına verilen bir rütbe, ad olduğunu kabul edebilirsek, ikinci durumu anlamak daha kolaydır, fakat hikayelerin çoğunda anlatılan üvey baba başka bir ülke veya şehrin kralıdır. Bu durum çeşitli ihtimalleri düşündürmektedir. İlk ihtimal, kralların oğullarını başka bir kral tarafından büyütülmek üzere gönderme-

lerinin, Hakon Adalstein'in hikayesinde okudumuz gibi, gerçek bir uygulama olduğudur. İkincisiyse, benim başka bir yerde ileri sürdüğüm⁴, fakat kesinlikle emin olmadığım bir durumdur ki; prensler kayınpederlerinin tahtlarının varisidir, fakat resmi evlat edinme yoluyla kayınpederlerinin oğulları olurlar. Bu durum onların doğumda ülkelerinden uzaklaştırılmaları hilesini gerekli kılabilir. Üçüncüsü ise ikincisinin tersidir. Teorik olarak prensler babalarının yerine geçmemekte, fakat uygulamaya göre geçmiş gibi görünmekte, ancak onlar payitahttan uzak bir yerde büyütülüp, yabancılar gibi temsil edilmektedirler. Bu mesele benim yapabildiğimden çok daha fazla inceleme gerektirmektedir.

Şimdi biz; kahramanın çocukluğu hakkında bir şey anlatılmaz, başlığında topladığımız 9.noktaya geldik. Bu nokta önemsiz gibi görünebilir, çünkü, tabii olarak, çocukluğu hakkında hiç bilgi sahibi olmadığımız pek çok meşhur insan var. Bununla birlikte, böyle durumlarda onların çocukluğuna eşit olarak, doğumlarıyla ilgili şartlar hakkında da hiç bilgi sahibi değiliz. Biz onların doğum yeri ve tarihini bilebiliriz, ama bütün bildiğimiz bundan ibarettir. bizim inceleme konusu ettiğimiz kahramanlar içinse durum oldukça farklıdır. Onların doğumu oldukça dramatik olaylar serisinin merkezi durumundadır ki, bu olaylar kayda değer detaylarda anlatılmakta ve eğer olmuşa böyle olaylar çok nadiren, gerçekte yaşamış insanların hayatında vuku bulur. En umulmadık şeyler kahramanımızın başına doğumu sırasında gelir ve yine bu en umulmadık şeyler kahramanımız yetişkinlik çağına erişir erimez olur, fakat o zamana kadar ona hiç bir şey olmaz. Benim tahmin ettiğim gibi, eğer kahramanımız tarihi bir kahraman değil de bir figürse, yani ritüel bir figürse, bu durum herkesin düşünebileceği gibidir. Çünkü genel bir kural olarak çocuklar doğumlarıyla, buluş çağı veya yetişkinlik çağı arasındaki ayinlere ait ritüellerde yer almazlar. Geleneksel kah-

ramanın hikayesi, eğer doğru bir şekilde anlıyorsam, kahramanın ritüel gelişmesinin hikayesidir ve bundan dolayı hayatına ait kısımlardan onun ritüel bir gelişme göstermediği kısımların boş veya karanlık olarak bırakılması uygundur. Ben, onun çocukluk dönemine ait karanlık noktalarla, genellikle onun tam bir kral olarak yerini almasından sonra meydana gelen karanlık noktaları karşılaştırabilirim.

Yetişkin olur olmaz kahramanın yetiştirildiği ülkeden, hükümdarlık yapacağı ülkeye doğru hemen bir yolculuğa çıkması gerçeği tabii ki problemle ilgili bir husustur ve ben bu konuyu 8. noktada inceledim. Diğer taraftan, kahramanın zaferlerinin çoğunun genellikle ya bu yolculuk sırasında meydana gelmesi - ki ben bunu da daha önce belirtmiştim - ya da başka bir şekilde onun ulaşmak istediği yere vardığında hemen meydana gelmesi de kayda değer bir gerçektir. Kahramanın yabancı bir ülkeden tahta doğru belli bir gelişme kaydeder ve onun bütün başarı ve zaferleri bu gelişmeyle ilgilidir.

Bu durum bizi kahramanın zaferlerine götürür ve benim daha biraz evvel bahsettiğim, ismiyle söylemek gerekirse geleneksel kahramanın başarıları hakkında bir noktayı vurgulamak isterim ki geleneksel kahramanın zaferleri, tarihi kahraman kralların zaferlerinden farklı şekilde, her zaman kahramanın tahta çıkmasından önce gerçekleşir. Bir başka kayda değer gerçek ise, geleneksel kahramanın bir savaş meydanında hiç bir zaman bir zafer kazanmamasıdır. Onun her hangi bir orduyu temsil etmesi durumu çok nadir görülen bir şeydir ve kahramanın bir orduya sahip olduğunda o orduyu eğittiği veya herhangi bir şekilde onu yönettiği de kesinlikle belirtilmemiştir. Tarihteki bir kralın savaşçı olmasının anlamı onun kumandan olduğunun belirtilmesidir ve bu özellik ilkeller için geçerli olduğu gibi, gelişmiş toplumlar için de geçerlidir. Tarihin büyük fatihlerini ele aldığımızda, belli bir sırayı takip

eden rütbelere, Argyraspides, Onuncu Legion aklımıza gelir.⁵ Fakat geleneksel kahraman hiç bir zaman bir kumandan değildir. Onun bütün zaferleri, sadece olağanüstü büyüleri yarışmalar olmayıp, eğer bunlar gerçek bir kavgada kazanılan zaferler olarak anlatılıyorsa, bunlar diğer krallara veya canavarlara, ejderhalara veyahut da hususi bir şörete sahip vahşi hayvanlara karşı girişilen teke tek kavgalardaki başarılarıdır. Geleneksel kahraman alelade bir adamla veyahut da alelade hayvanlarla kavgaya etmez. Eğer onun savaştığı varlık bir kral ise, bu kral onun yerine geçeceği kraldır, bu krallar, Oedipus ve Romulus'un durumlarında kendi öz babalarıdır, diğer durumlarda ise kahramanın gelecekteki kayın babasıdır. Kahramanın kavgaya ettiği dev veya canavarın, bu şekilde girmiş, hükümdar olması da muhtemeldir veya başka bir ifadeyle, yönetimde bulunan kral ünvanını ve hayatını savunmak için hususi bir maske veya kıyafet giymek zorunda kalmış olabilir. Bu noktaya daha sonra temas edeceğim, ama şimdi ilk olarak büyüleri yarışmaya geçeceğim ki bu durum bazen gerçek bir kavgadan daha önemli gibi görünür. Oedipus bir bilmeceyi çözerek; Theseus ise bir labirentten çıkmak suretiyle tahtı kazanır. Üç Yahudi kahramanın sihirle kazandıkları zaferler ise yağmur yağdırma ile ilgilidir. Joseph başarılı bir hava tahmini yapar, Moses yağmur yağdırmanın da içinde bulunduğu bir dizi yarışmada başarı kazanır ve Eljah yağmur yağdırma yarışında Baal peygamberini (peygamberlik iddiasında bulunan kişiyi) mağlup eder. Tabiat unsurları üzerinde güç sahibi olma kutsal (olduğu iddia eden) kralın en değişmeyen karakteristiğidir ve öyle görünüyor ki hikayelerde anlatılan pek çok durumda tahta talip olan aday bir yağmur yağdırma sınavında başarılı olmak zorundadır.

Bu sebeple, kahramanımız taht için yeterli olduğunu iki şekilde ispatlamak zorundadır. Kahramanımız ya yağmur yağdırmak ve bilmece çözmek gibi konu-

larda hazırlanan bir sınavı geçmek veya-
hut da yönetimde bulunan krala karşı
bir zafer kazanmak zorundadır. Bu sınavın,
sonucu önceden belirlenmiş gerçek
bir savaş veya yapmacık bir savaş olup
olmadığı konusunda kesin bir şey söyleyemeyiz.
Kesin olan pek çok durum var ki onlarda belli bir zaman sonunda
veya gücü azalmaya başladığında kral
öldürülmektedir. Kral ve rakiplerinin
eşit silahlara sahip oldukları adil bir
kavganın anlatıldığı durumlar da olabilir,
fakat böylesi durumlara ait deliller belirsiz
olmaktan öteye geçmemektedir. Çeşitli
hikayelerin gösterdiği şey ise, yaşlı kralın
âdetlere göre öldürüldüğü ve onun yerine
geçen kişinin, kralın ruhunun içine
girdiği zannedilen kurt, ayı veya yılan
gibi bir hayvanı öldürmek zorunda kalmasıdır.

Sınavları geçip, zaferler kazandıktan sonra
kahraman tahtına varis olduğu kişinin kızı
veya dul karısıyla evlenir ve kral olur.
Bu noktadan hareket edilerek, tahtın çok
sık bir şekilde kadınlar vasıtasıyla el
değiştirdiği kabul edilmiştir ve yönetimde
olan kraliçe veya kral soyundan gelen
prenses, muhtemel bir durumda olabileceği
gibi, sadece evlenmek suretiyle tahtı kocasına
tevcih edebilmektedir veya bir başka ifadeyle
kraliçeyle evlenmeyi başaran herhangi bir
adam, kendi soyu ne olursa olsun, doğrudan
kral olur ve herhangi bir kişinin kral
olmasının tek yolu kraliçeyle evlenmektir.
Böyle bir zan, hikayelerdeki delillerin çok
daha ilerisine gitmektedir ki bu durum, yani
kralın kendi seceresi sayesinde, kendisini
besleyip, büyütenler sayesinde ve kazandığı
zaferler sayesinde tahta talip olup, oturabileceğini
gösteriyor. Öyle görünüyor ki, kraliçeliğe
sahip olmak için gerekli bir takım şartlar
olduğu gibi, krallığa sahip olmak için de
kabul edilmiş gerekli bazı şartlar vardır.
Kraliçenin eski gerçek kralın kızı olup
olmadığı hakkındaki bilgimiz, gerçekten
kralın eski kralın oğlu olduğunu tam olarak
bilmemizden daha kesin değildir. Her iki
durumda da

bir adaptasyon merasimi mevcut olabilir.
Her halukarda kahramanımızın bir prensesle
evlenmesi ve aynı zamanda tahtın sahibi
olması gerçeği onun eşine bağlı bir evlilikte
tahtın sahibi olduğunu ispatlamaktan çok
uzak bir gerçektir. Bu durum sadece başka
kaynaklardan, adıyla söylemek gerekirse bir
“hierogumos”⁶un taç giyme merasimi veya
tahta geçme töreninin esası ve oldukça
önemli özellikte bir yapıya sahip olduğu
hakkındaki bilgimiz gerçeğini vurguluyor
olabilir. Herhangi bir yaşta veya herhangi
bir ülkede bir adamın sadece kraliçeyle
evlenmek suretiyle kral olduğunu gösteren
hiç bir anlatma bilmiyorum, şimdiye kadar
öğrenebildiğim kadarıyla, tahta geçecek olan
kişinin her zaman ilk önce sahip olması
gerekli şey; ya kral veya kraliçe soyundan
gelmek veyahut da bazı başarılar göstermek
veya bazı sınavları geçmiş olmaktır.
Kahramanlarımızın hepsinin bu yolların
hepsinde gerekli şartlara sahip oldukları
görülüyor. Günümüz Avrupası’nda bile
evlilik, tahta varis olma hakkını hiç bir zaman
sağlamaz. Gerekli şartlara sahip olmayan
kimselerle evlenen prensler veya prensesler
mukavale yapar. Yani bu demektir ki; morganatik
evlilikler olarak adlandırılan evlilikte, bu
evliliği yapanlar yalnız eşlerini tahta
yükselmek şansını kaybetmekle kalmaz, aynı
zamanda kendilerinin de taht üzerindeki
haklarını kaybederler. Kral ve kraliçenin
ritüel fonksiyonlarının bugünkülerin sahip
olduğundan çok daha fazla olduğu dönemlerde
kuralların daha zayıf olduğunu düşünmek
mümkün değildir. Buna göre kahramanımız,
tahtı elde edişinin bir kısmı olarak tahtına
geçtiği kişinin kızı veya dul karısıyla evlenir.
Daha sonra kahramanımız ne yapar? Tahta
çıkmadan önce kendisini oldukça cesur ve
girişken göstermiş olmasından dolayı onun
hemen fetihler yapmaya girişebileceği, bir
imparatorluk ve hanedanlık kurabileceği,
tapınaklar ve saraylar yaptırabileceği, geniş
bir harem sahibi olabileceği ve genellikle tarihi

fatihlerin davrandığı veya davranmaya çalıştıkları gibi davranabileceği zannedilir. Ancak, geleneksel kahraman, bütün diğer durumlarda olduğu gibi bunda da, tamamen tarihi kahramanlara zıt bir şekilde hareket eder.

Geleneksel kahraman hiç bir zaman savaşa gitmez, krallığının sınırlarını genişletmez, hiç bir zaman hiç bir şey yaptırmaz. Geleneksel kahraman hiç bir şey yapmaz. Geleneksel hikâyeyi başlatan ve bitiren olayların geleneksel hikâyeden uzak olarak, onun yönetiminin tek hatırası çoğunlukla ona ait olduğu kabul edilen kanunların geleneksel nizamıdır. Bir gerçek olarak, bunun yanında kanunların bir nizamı yüzlerce, binlerce yılda derece derece meydana gelen değişimin her zamanki ürünüdür ve bu nizam hiç bir şekilde tek bir kişinin eseri değildir. Justin veya Napolion dönemindeki bir adam kanunların nizamlaşmasına sebep olabilir veya onların oluşumunu değiştirebilir, fakat hiç bir zaman bu türden nizamlar içinde bulunan kanunların hepsinin veya bir kısmının, monarşiler tarafından kullanılıp kullanılmadığı tam olarak bilinmemekle birlikte, monarşilerin bunu yapmadığı iyi bilinen bir gerçektir. Diğer taraftan, Sir James Frazer tarafından çok açık bir şekilde gösterilmiştir ki "On Emir"(Ten Commands), onların bilinen şekliyle, Moses ile hiç bir şekilde alakalı olamaz, çünkü orijinal On Emir onları ilk defa her kim yazdıysa tamamen farklıdır.⁷ Böylece daha açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır ki geleneksel kahramana kanun koyuculuğun isnad edilmesi sadece bu kanunların kutsal ve çok eski olduklarını söylemenin başka bir yoludur. Bu noktadan sonra biz, önemli bir gerçek olan peri masalı kahramanı ve pek çok tarihi kahramana zıt bir şekilde anlatılan geleneksel kahramanın sürgün edilip, krallığından uzaklaştırılması ve esrarlı bir şekilde öldürülerek işine son verilmesi konusuna geliyoruz. Böyle bir son, kahramanlarımızın çoğunun başına gelir ve böyle bir son onlar için söz konusu olmadığında, onların

sonuyla ilgili kısım karanlıkta bırakılır. Joseph'in durumunda bile babasının ölümüyle kendi ölümü arasında olanlar hakkında bize hiç bir şey anlatılmamıştır. Sahip olduğu makamı kaybetme ve esrarlı ölümün geleneksel kahramanın normal kaderi olduğu sonucuna varabiliriz. Ancak, burada çözülmesi gereken bir nokta vardır ki, o da kahramanın hiç bir zaman gerçek anlamda vuku bulan bir dövüşte mağlup edilmemesidir. Tahtı bir kavgayı kazanarak elde etmesinde olduğu gibi, bir kişi, onun tahtı kaybetmesinin de bir kavgayı kaybetmesinin sonucunda meydana gelmesini bekleyebilir fakat geleneksel kahramanın başına hiç bir zaman böyle bir şey gelmez.

Oedipus babasını öldürür ve annesiyle evlenir, bir kişi onun oğullarından birinin veya başka bir prensin onu öldürebileceğini ve Jocasta ile evlenebileceğini veya eğer Jocasta çok yaşlıysa, Antigone'yle evlenebileceğini ve bu suretle kral olabileceğini düşünebilir. Ancak, Oedipus'un yerine tahta geçen Creon, kâhini Oedipus'a karşı getirmek suretiyle bunu yapar ve diğer pek çok kahramanın durumunda da gördüğümüz gibi kahraman bir tanrı ile bozuşur ve bunun sonunda olabilecek en kötü duruma düşer. Belki de bir açıklama olarak, kahraman yaşlanmaya başladığında veya krallığının olgunluk döneminin bitiminde (Sir Frazer tarih öncesi Yunanistan'ındaki krallar için bu süreyi sekiz yıl olarak tespit etmiştir) yaşlı kralın mağlup olacağı önceden belirlenmiş olan bir sihir yarışması vardır. Kaydedilmelidir ki, kahramanın gözden düşmesi yavaş yavaş değil, aniden olan bir şeydir; bir süre için kahraman açık bir şekilde güç ve kuvvetinin zirvesindedir ve daha sonra hem tanrılar hem de insanlar ona karşıdır.

Bundan sonra üzerinde duracağımız husus, durumları özetlenen geleneksel kahramanların kaderleriyle veya sonlarıyla hiç bir zaman kendi yönettikleri şehirlerde karşılaşmamalarıdır. Özetlediğimiz durumların çoğunda kahramanlar

gerçekten tahttan indirilir ve payitaht şehrinde uzaklaştırılır, diğer durumlarda ise kahramanlar kutsal bir görevde bırakılarak, sahip oldukları krallıktan uzaklaştırılırlar. Daha sonra Oedipus, Theseus, Heracles, Bellerophon, Dionysus ve Moses'ın hikayelerinde görülen "bir tepenin üstü" konusu vardır. Romulus ve Elijah'ın kralı taşıyan arabanın yanması sonucunda ortadan kaybolmaları ve Asclepius'u öldüren yıldırımın birbirine bağlı olarak ele alırsak, kutsal kralın canlı veya ölü olarak tepenin doruğuna dikilen ve yığılan odunların üstünde yakılması ve kutsal kralın belli, belirsiz bir şekilde dumanlar ve alevler içinde göğe çekildiğine inanma âyinlerin en çok kullanılan şeklidir sonucuna varabiliriz. Bu durumda mağlup edilen insan veya hayvanın mağlup edilmesi ve onun kendi başına kalmayıp yerine geçen birisi tarafından öldürüldüğü, ancak mutlaka yeniden dünyaya geldiğinin farzedildiği açıktır.

Kahramanın yerinin çok nadir olarak oğlu tarafından doldurulması verasetin kadın tarafına geçtiği farzedilerek açıklanabilir. Bu durumda onun yerine kızının geçmesi söz konusudur, fakat bu söz konusu edilemez. Kral sadece sekiz, dokuz yıl yönetimde bulunmuşsa ve taç giyme töreni sırasında evlenmişse, çocukları daha çok küçük olacakları için onun yerine geçmeleri açıkcası mümkün değildir; fakat bu çocukların babalarının yerine geçen kişinin yerine geçmeleri mümkündür ve bazan meydana gelen çocuğun, babanın yerine geçmesi durumu da bu olmalıdır. Creon hikayesini anlamak güçtür, fakat onun Oedipus'tan önce orada olduğu ve Oedipus'un yerine geçtiği ve kendi yerine de oğullarının geçtiği anlaşılıyor. Perseus öldürülmüş ve yeri Proetus tarafından doldurulmuş ve o da Perseus'un oğulları tarafından öldürülmüş ve bu çocuklar tarafından taht ele geçirilmiştir. Aegisthus, Agamemnon'u öldürerek tahtına oturur ve sekiz yıl sonra Orestes, Aegisthus'u öldürüp onun yerine tahta çıkar. Theseus ve Jason'un

hikayelerinde de benzer olaylar vardır. Sparta'da yönetici iki aile vardır ve onların her biri iki krallıktan birini kurmuştur ve tarih öncesi dönemlerde her şehrin birbiriyle yer değiştiren bir kralın içinden yetiştiği yönetici iki aileye sahip olduğu mümkün gibi görünüyor.

Geleneksel kahramanın hayatıyla ilgili son nokta ise, kahramanın çoğunlukla esrarengiz bir şekilde ortadan kaybolduğu farzedilmesine rağmen, kahramana ait olduğu kabul edilen bir mezar bulunmasıdır ve bazan bu mezar birden fazla da olabilir. Bu ortadan kaybolmayı, ben mumyalama olarak izah etmeye çalıştım, fakat krallar mumyalanmış olsalardı, mumyalama teriminin çoğunlukla kullanılan anlamına göre onlar bir türbe ve gömülü oldukları bir yere sahip olmazlardı. Çünkü bilmekteyiz ki, her türlü dini şekilde bir mezar veya türbenin temel özelliği bu yerin adına yapıldığı kutsal kişinin kemiklerini veya en azından kemiklerin bir kısmını ihtiva etmesidir. Ölünün yerinin düzenlenmesiyle ilgili Yunan gelenekleri ve onların öbür dünya ile ilgili inançları hakkında, tabii ki bu konu üzerinde pek çok şey yazılıp, çizildi, fakat burada benim esas olarak ele aldığım husus geleneksel kahraman hikâyeleriyle ilgili âyinlerin varlığı veya muhtemel varlığı ve bu âyinlerin bana göstereceği şeylerdir. Yani alelade insanlar gömülürken kralların vücutları yakılır, fakat onların vücutları tamamen yakılmayıp kemikleri bırakılır ve bu kemikler gömülür. Farklı zeminlerde de olsa, yazdıklarımı görmediysem de bu görüşün yaklaşık otuz yıl önce Düpfeld tarafından ortaya atıldığını sanıyorum. Herhangi bir şekilde benzeri gelenekler dünyanın çeşitli yerlerinde bulunmaktadır.

Sanıyorum ki, şimdi sizi çeşitli geleneksel kahramanların hikayeleri arasındaki paralelliklerin önemsiz tesadüfler olmayacak kadar çok fazla olduğu ve onların ritüele ait yaratmalar olarak açıklanabileceği konusunda ikna ettim. Bütün bu kahramanların mitik olduğu

sonucuna varabilir miyiz? Benim şahsi fikrime göre onların çoğu her nasıl olmuşsa tamamen mitlere aittir, fakat ben bu fikre bir şekilde farklı bir bakış açısıyla ulaştım. O hiç bir şekilde, benim biraz önce size sunduğum gerçeklerden anlaşıldığı gibi değildir. Büyük İskender'in (Alexander the Great) annesiyle bir yılan şeklinde ilişkide bulunan Zeus'un oğlu olduğunu söylediğimizde, biz onun mitik olduğu sonucuna varmadığımız gibi, Heradot'u okuduğumuzda, Cyrus'un doğum sırasında öldürülmesini emreden anne-babasının da mitik olduğu sonucuna varamıyoruz. Cyrus'un mitik olduğu sonucuna varamayız. Bizim ulaştığımız sonuç, en azından benim ulaştığım, şablon bir hayatın kahraman için bilindiği ve ister methiyeden veya saf bir inanmadan kaynaklansın bir kahramanın hayatının tipe uygun hale getirilmek zorunda olması, mitik olayların gerçek tarihi kahramanların hikayeleri içine de sokulmuş olmasıdır. Ancak, bu gerçekten de anlaşılacağı üzere erken döneme ait kahramanlar mitik kahramanlar olmak zorundadır ki diğer türlü mitik tip doğamazdı. Bu görüşe karşı ortaya atılabilecek olan yalnız ve tek alternatif, ki bu bana göre mümkün değildir, Oedipus'un gerçek bir tarihi karakter olup, babasını öldürerek annesiyle evlenmiş olması ve devamındaki olaylardır, fakat bana göre bu böyle olmayıp, Oedipus hikayesinin tamamı önceden belirlenmiş kesin bir ritüelin bir parçası olmalıdır.

Freudçu açıklamaya gelince, kısaca söylemek gerekirse, bu açıklama yetersizdir. Çünkü bu tür bir yorumu yirmiiki olaydan sadece ikisini değerlendirmeye almakta ve kahramanın annesiyle, kız-kardaşı veya en büyük kuzeniyle evlenmesine bakmaksızın hikayenin geri kalan kısmını aynı kabul etmektedir.

Bu, hepimizin maruz kalabileceği bir yalın olan hususi bir olay ve hususi bir özellik üzerinde yoğunlaşmak ve herşeyi gözardı etmektir ki ben bu hataya düşmek için mümkün olan her şeyi yaptım. Bu şekilde davranmak klâsikler üzerinde

çalışan bir çok araştırmacının yaptığı bir davranıştır. Homer ve Attic dramacılar hakkındaki bir tartışmada klâsik dönem üzerinde çalışan araştırmacılar geleneksel kahramanların gerçekten yaptıkları kabul edilen şeylerin ne olduğu üzerinde yoğunlaşma eğiliminde olmayıp, şairlerin o kahramanların ağızlarına koydukları sözler üzerinde yoğunlaşmayı tercih etmektedirler. Bu konuda onlar kahramanların karakter olarak incelenmesi gerektiğini iddia etmekte ve bunun sonucunda da bütün büyük şairlerin sanatlarının tamamının eski kahramanların ağzına yeni kelimeler koyarak yalan söylemek olduğu gerçeğinden habersiz gibi davranmaktadırlar. Korkarım ki klâsik dönem araştırmacılarının objektif düşünceli olmaktan ziyade, romantik düşünceli oldukları iddiası bir gerçektir. İliad'ı veya Thebes'e Karşı Duran Yediler'i (Seven Against Thebes) okumak bizi duygulandırır. Burada duyulan tatmin, Define Adası'nı (TreasureIsland) okuyan küçük bir çocuk tarafından tecrübe edilenle tam olarak aynı tipte bir duygudur ve klâsik dönem araştırmacıları bu ikisinin aynı olduğunu kabul etmeye yanaşmıyor ve yalancı bir tarihin altına sığınmıyorlar. Bu sığınma, açıkçası hayatın temel özelliklerinin teke tek kavgalar, evlenmek için kaçmalar veya kaçırmak ve ejderhaların yaşadığı bir "Kahramanlık Çağı"na (Heroic Age) inanma şeklini almaktadır. Benim görüşüme göre, bir zamanlar hayatın küstahça konuşma ve bir şeylerin altına sığınmak suretiyle oluştuğu bir "Komik Çağ" (Comik Age) ve aşıkların her zaman nihai bir sona ulaştıkları bir "Trajik Çağ" (Tragic Age) olduğunu kabul etmek de "Kahramanlık Çağı"nın var olduğunu farzetmek kadar mantıklıdır. Bunların her üçü hakkında bizim sahip olduğumuz bilgi şairlerden derlenmiştir ve şairler tarihi gerçeklerle ilgilenmezler. Çok az insan tarihi gerçekle ilgilenir. Tarihçiler tarafından her zaman vurgulanmaktadır ki, insanlar gerçekle ilgili "Edebi Yaratma"yı (Fiction) tercih eder, fakat onların bu

edebi yaratmadaki faraziyenin en küçük esasın bulunmadığını anlamak için yapmaları gereken şey, en yakında bulunan ödünç kitap alabilecekleri bir kütüphaneye girmektir. Homer'in eserlerinin okunmasının sebebi okuyucuların onun tarihi doğruluğunu görmek istemelerinden kaynaklanmaz, fakat onun okunmasının sebebi Homer'in iyi hikayeler yazmasından kaynaklanır ve bu hikayelerin hiç bir tarihi temele dayanmadığı tam olarak anlaşıldığında bile insanlar onun eserlerini okumaya devam edeceklerdir.

NOTLAR:

* Bu makalenin İngilizcesi için bkz. Alan Dundes (Ed.). *The Study of Folklore*. London and New York: Prentice Hall, 1965. pp. 142-157.

** Yard.Doç.Dr. Metin Ekici halen Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Halk Bilimi Anabilim Dalı'nda Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır.

1- Lord Raglan'ın "Kahraman (The Hero)" başlığını taşıyan kitabında basılan bu makalenin daha geniş şeklinde Raglan puanları değiştirmiştir ve buna göre Nyikang 12 yerine 14 puan alır. 20 puandan 21 puana yükseltilen Moses dışında, diğerleri hep daha aşağı puanlarla değiştirilmiştir: Oedipus 22 (20); Romelus 18 (17); Perseus 18 (16); Jason 15 (14); Pelops 14 (13); Siegfried 11 (9) ve Arthur 19 (16). Buna ilave olarak üç tane daha kahramanın hayatı da tabloda yer almıştır. Watu Ganung (Javalı bir kahraman, 18 puan); Llaw Llawgytfe (Keltik Kahramanı, 17 puan); Robin Hood, 13 puan. (Editörün Notu)

2- Bkz. Lord Raglan, *Jocasta'nın Suçu (Jocasta's Crime)*, London, 1993. (Editörün Notu)

3- Bu hikaye Masal Tipleri'nin 178. olup, bu tip Sadık Hayvan Rashly'nin öldürülmesi (The Faithful Animal Rashly Killed) başlığını taşır. Bu masalın en yaygın formu, Tip 178A, Llewellyn ve Köpeği (Llewellyn and His Dog), Brahman ve Mongoose (The Brahman and Mongoose), Köpek, sahibinin çocuğunu bir yıldan korur. Köpeğin kanlı ağzını gören baba, yalınış bir şekilde köpeğin çocuğu yediğini sanar ve cesur

hayvanı öldürür. (Bu kısım editörün notudur.)

4- Raglan, op.cit., p. 195.

5- Bu ima etmeler geniş bir asker grubuna karşı zafer kazanan bir lideri gösterir. Örneğin; Roma'daki Onuncu Legion askerleri ordudan ayrılmak ve maaşların ödenmesini talip ettiklerinde, Julius Cesar legionada kendisi karşı durur ve onu yasaklar. Cesar onları asker olarak kabul etmek yerine, ülkesinin vatandaşları gibi görmeyi daha uygun bulmuştur ki bu durum onlarda büyük bir utanç yaratmış ve legion askerleri çar çabuk esteklerini değiştirmiş ve Cesar'a bağlılıklarını ifade ederek aklarını istemişlerdir. Bkz. Suetonius tarafından yazılan "Oniki Sezar'ın Hayatı" adlı eserin 70.bölümündeki Julius Cesar kısmı. (Editörün Notu).

6- Yunanca olan bu terimin anlamı kutsal veya dini bir evliliğin, ki bu evlilikte çoğunlukla eşlerden biri veya her ikisi de oyuncu tanrıları temsil eder. Çoğu kez de evlilik sonrasındaki cinsel ilişki (gerdek) açık bir yerde olur ki taklidi büyüünün (imatative magic) prensiplerine göre (benzer şeyleri yapmak, benzer şeyler üretir kuralı), çiftleşme ritüel davranışındaki doğurganlık mirası zirai verimliliği sağlayacaktır.

7- Oniki ciltlik klasik sihir, gelenek ve olağanüstü inanmaların toplandığı "The Golden Bough" (Altın Ağaç Dalı) çalışmanın meşhur derleyicisi olan Sir James Franzer, bunalım yanında folklor üzerine daha pek çok esere imza atmıştır. Bunalımın en önemlilerinden birisi "Folklore in the Old Testament" (Eski İncil'de Folklor), 3 Cilt; (London, 1918) dir ki bu eserde Franzer İncil'de anlatılan yaratılış, tufan ve diğer bazı olayların çok sayıda paralelini nakleder. Franzer'in Musa ve Decalogue'nin çeşitli versiyonları hakkında yaptığı incelemenin daha kısa bir versiyonu, Franzer'in çalışmasının tek bir cilt halinde, aynı isimle New York'ta 1923 yılında yayınlanan daha yeni şeklinde de yer almıştır. Bkz. Sir James Frazer. *The Golden Bough*. New York, 1923. ss. 360-363. (Editörün Notu)